Има ли ишта добро код мушкараца?

Пише: Рој Ф. Баумајстер
понедељак, 11 фебруар 2008 21:52

Вероватно мислите да ће говор насловљен „ Има ли ишта добро код мушкараца *?“* бити кратак говор. У свему написаном у новије доба нема много тога доброг што се може рећи о мушкарцима. Наслови попут „
Мушкарци се не исплате“
говоре сами за себе. Књига Морин Дауд
(
Maureen Dowd
) има наслов „
Јесу ли мушкарци неопходни?“
и иако она не даје јасан одговор, свако ко је прочита знаће да је одговор – не. Књига Луан Бризеднин
(
Louann Brizednine
) „
Женски мозак“
, почиње следећим речима: „Мушкарци, припремите се за завист на мозгу”. Замислите књигу која би се рекламирала таквом реченицом – да би жене ускоро требало да завиде мушкарцима на њиховом надмоћном мозгу!

А то нису усамљени примери. Истраживање Елис Игли (Alice Eagly) сакупило је планине података о стереотипима које људи имају о мушкарцима и женама, а истраживачи су их сажели у „ЖСП ефекат“. „ЖСП“ значи „жене су предивне”. И мушкарци и жене имају много боље мишљење о женама него о мушкарцима. Готово сви више воле жене од мушкараца. Ја свакако.

Моја намера у овом говору није да покушам ово уравнотежити хвалећи мушкарце, иако ћу успут имати шта позитивно да кажем о оба рода. Питање да ли има ишта добро везано за мушкарце само је почетак расправе. Провизорни наслов књиге коју пишем јесте *Како култура експлоатише мушкарце* , али чак је и то је само улазак у велика

питања о томе како култура обликује понашање. У том контексту „шта је добро код мушкараца”, значи и „за шта су мушкарци добри, из перспективе система?”.

Није, дакле, реч о „рату полова”: мислим да је једна од несрећнијих заоставштина феминизма идеја да су мушкарци и жене у основи непријатељи. Ја ћу, уместо тога, сугерисати да су мушкарци и жене најчешће били партнери и подржавали једни друге, а не међусобно се манипулисали или израбљивали.

Није реч ни о томе да би мушкарце требало сматрати жртвама. Презирем целу идеју такмичења у томе ко ће бити жртва. Свакако, не поричем да је култура израбљивала жене. Али, уместо виђења културе као патријархата, тачније као завере мушкараца да израбљују жене, мислим да је прецизније културу (на пример, земљу, религију) разумети као апстрактан систем који се супротставља супарничким системима – и који користи и мушкарцима и женама, често на различите начине – да допринесу својој ствари.

Такође мислим да је најбоље избегавати вредносне оцене колико год је то могуће. Оне су расправу о политици родова учиниле веома тешком и осетљивом, те тиме онемогућиле игру идеја. Немам закључака о томе шта је добро или лоше, или како би свет требало да се промени. У ствари, моја се теорија темељи на трампама (традеоффс), тако да, где год постоји неко добро, оно је повезано с нечим лошим и – ту је равнотежа.

Не желим бити ни на чијој страни. Полни ратници, молим вас, идите кући.

Мушкарци на врху

Кад кажем да истражујем како култура израбљује мушкарце, прва је реакција обично: „ *Ако можете рећи да култура експлоатише мушкарце, кад мушкарци свиме управљају?* ”. То је поштена примедба и треба је узети озбиљно. Она позива на феминистичку критику друштва. Та је критика почела кад су неке жене систематски размотриле врхове друштва и свуда виделе мушкарце – већина светских владара, председника, премијера, већина управника великих корпорација и тако даље – углавном су мушкарци.

Видевши све то, феминисткиње су помислиле: у бре, мушкарци владају свиме и друштво је устројено тако да фаворизује њих. Мора да је сјајно бити мушкарац.

Грешка у таквом начину мишљења јесте што оно гледа само ка врху. Ако би се, уместо тога, погледало надоле, према дну друштва, такође би се нашли углавном мушкарци. Ко је у затворима широм света, као злочинац или политички затвореник? Број осуђених на смртну казну никада се није ни примакао 51% жена. Ко је бескућник? Поново, углавном мушкарци. Кога друштво употребљава за лоше, или опасне послове? Статистички извештај америчког Одељења за рад каже да су међу погинулима на раду 93% мушкарци. Исто тако, ко гине у борбама? Чак и у данашњој америчкој војсци, која је учинила много на интегрисању жена и њиховом увођењу у борбу, ризици нису подједнаки. Ове смо године прешли праг од 3000 мртвих у Ираку, а од тога је било 2938 мушкараца и 62 жене.

Можемо замислити древну битку у којој је непријатељ отеран и град спашен, а војнике који се враћају становници обасипају златницима. Древне феминсткиње би се побуниле јер, ај, сви ти мушкарци добијају златнике, а половина би требало да оде женама. Начелно се слажем. Али помислите, док мушкарци које видите добијају златнике, тамо су и други мушкарци које не видите – они који још увек крваре на бојном пољу, смртно рањени копљима.

То је први важан податак о томе како култура искоришћава мушкарце. Култура има много трампи где су јој потребни људи да обављају опасне, или ризичне ствари, и зато нуди велике награде како би мотивисала људе да преузму такав ризик. *Већина култура настојала је користити мушкарце за те високоризичне, високоисплативе положаје* , много више него жене. Сматрам да за то постоје значајни прагматични разлози. Резултат је да неки мушкарци жању велике награде, а другима су животи уништени, или чак прекинути. Већина култура штити своје жене од ризика и зато им и не даје велике награде. Не кажем да је то оно што културе треба да чине, у моралном смислу, али културе нису морална бића. Оне чине оно што чине из прагматичних разлога, вођене надметањем са другим системима и другим групама.

Стереотипи на Харварду

Рекао сам да већина људи данас поседује повољније стереотипе о женама него о мушкарцима. Није увек било тако. Све до шездесетих година, психологија је (као и

друштво) била склона виђењу мушкараца као норме, а жена као благо инфериорније верзије. Током седамдесетих , дошло је до кратког раздобља кад се говорило да не постоје стварне разлике, већ само стереотипи. Тек од осамдесетих превладало је мишљење да су жене боље, а да су мушкарци инфериорна верзија.

Оно што ме изненађује јесте да је требало тек нешто више од деценије да се од једног мишљења дође до његове супротности, односно од мишљења да су мушкарци бољи од жена до мишљења да су жене боље од мушкараца. Како је то могуће?

Сигуран сам да очекујете да у неком тренутку кажем нешто о Леријy Самерсу (Larry Summers), па хајде да то отаљамо! Сећате се, он је био председник Харварда. Као што је сажето написано у *The Economist* : „Господин Самерс разбеснео је феминистички естаблишмент кад се наглас запитао могу ли само предрасуде објаснити мањак жена међу врхунским научницима". Након што је испрва рекао како је могуће да нема толико много жена професора физике на Харварду, зато што нема толико жена, колико мушкараца, са том урођеном способношћу – што је само једно од могућих објашњења – морао се извинити, повући што је рекао, обећати велике износе новца, и није прошло много, поднео је оставку.

Шта је био његов злочин? Нико га није оптужио да је заиста дискриминисао жене. Његово недело било је то што је помислио нешто што није допуштено мислити; наиме, да можда има више мушкараца с високим способностима. Јер, једино допуштено објашњење за мањак врхунских научница јесте патријархат – завера мушкараца да жене држе испод себе. То не може бити способност. Заправо, постоје неки докази да су мушкарци у просеку мало бољи у математици, али претпоставимо да је Лери Самерс говорио о општој интелигенцији. Људи могу указати на мноштво података који говоре да је просечни коефицијент интелигенције одраслих мушкараца отприлике исти као и просечни коефицијент код жена. Стога је погрешно сугерисати да су мушкарци паметнији. Није ни чудо што су се неке жене увредиле.

Али то није оно што је он рекао. Он је рекао да има више мушкараца са врхунским нивоима способности. То још може бити истина, упркос томе што им је просек исти – под условом да је исто тако више мушкараца на дну те поделе, дакле више стварно глупих мушкараца, него жена. Током контроверзи изазваних његовим примедбама нисам чуо да је ико поставио то питање, али постоје подаци, и то заиста обилни, и они су неупитни. Постоји више мушкараца него жена с врло ниским коефицијентом интелигенције. Заиста,

образац менталне заосталости исти је као код генија ; наиме, како се иде од слабога према средњем и крајњем, превага мушкараца се повећава.

Сви ти ретардирани дечаци нису заслуга патријархата. Мушкарци нису сковали заверу да своје синове учине ментално заосталим.

Скоро засигурно, у питању је ствар биологије и генетике. А моја претпоставка јесте да је већи омер мушкараца на обе крајности расподеле коефицијента интелигенције део истог обрасца. Природа се више коцка код мушкараца, него код жена. *Мушкарци иду у крајности више него жене*
. То је тачно, не само за коефицијент интелигенције, него и за друге ствари, чак и висину – мушка крива висине је нижа, са више врло високих и врло ниских мушкараца.

Још једном, постоји разлог за то и на њега ћу се вратити.

За сада, поента је да то објашњава како можемо имати супротне стереотипе. Мушкарци иду у крајности више од жена. Стереотипе одржава тенденција потврђивања. Хоћете да мислите да су мушкарци бољи од жена? Тада погледајте на врх – на јунаке, изумитеље, филантропе итд. Хоћете да мислите да су жене боље од мушкараца? Онда погледајте на дно – на злочинце, наркомане, губитнике.

У једном важном смислу, *мушкарци су доиста,* и *бољи,* и *лошији од жена.*

Образац већег броја мушкараца на обе крајности може довести до свакаквих заводљивих закључака и других статистичких неваљалстава. Ради илустрације – узмимо да су мушкарци и жене у просеку тачно једнаки у сваком смислу од значаја, али да је више мушкараца на обе крајности. Ако тада измерите ствари које су везане за тај један крај, то толико изврће податке, да се чини да су мушкарци и жене знатно различити.

Узмимо у обзир просечне оцене на факултету. Захваљујући инфлацији оцена, већина студената данас добија десетке и деветке, али мало се њих спушта до петица. Са тако ниским плафоном, они натпросечни мушкарци не могу повући мушки просек навише, али

ће га мушки губитници повући на доле. Резултат ће бити у томе да ће жене добијати више просечне оцене од мушкараца – поново, упркос томе што нема разлике у просечном квалитету њиховог рада.

Супротно се збива с платама. Постоји минимална плата, али не и максимална. Зато мушкарци који постижу много, могу повући просек према горе, а они који постижу мало не могу га повући према доле. Исход? Мушкарци ће у просеку имати боље плате од жена, чак иако у просеку нема никакве разлике на било ком релевантном нивоу.

Данас, свакако, жене добијају више оцене на факултету, али ниже плате од мушкараца. Много се расправља о томе што то значи и шта би у вези тога требало да се ради. Али, као што видите, обе ове чињенице могле би бити само статистичка зачкољица, која произилази из мушке екстремности.

Трампљење

Кад мало боље размислите, замисао да је један род, опште узев, бољи од другога, није нарочито уверљива. Зашто би природа један пол учинила бољим од другога? Еволуција одабире добре, повољне особине и ако постоји неки добар начин постојања, након неколико нараштаја сви ће људи бити такви.

Али еволуција ће сачувати разлике кад постоји трампа – када је једна особина добра за нешто, док је супротна добра за нешто друго.

Вратимо се трима главним теоријама које смо имали о родовима – мушкарци су бољи; нема разлике; и жене су боље. Шта недостаје на овој листи? *Различито, али исто* . Допустите да то предложим као супарничку теорију, која заслужује да се узме у обзир. Мислим да је она заправо најуверљивија. Природна селекција сачуваће урођене разлике између мушкараца и жена све док су те различите особине благотворне у различитим околностима, или за различите задатке.

Пример трампе: Афроамериканци болују од анемије српастих ћелија више него белци.

Изгледа да је ово последица генетске слабости. Тај ген, међутим, подстиче отпорност на маларију. Црнци су се развили у подручјима у којима је маларија била највећи убица, тако да да се исплатило имати тај ген упркос повећаном ризику од анемије српастих ћелија. Белци су се развијали у хладнијим подручјима, где је било мање маларије, тако да се трампа завршила другачије – пре *избегавајући* ген који је спречавао маларију, ризикујући притом анемију српастих ћелија.

Приступ „трампљења" повлачи једну *радикалну теорију о једнакасти полова* . Мушкарци и жене могу бити различити, али свака предност може бити повезана с недостацима.

Зато, кад год чујете извештај да је један род бољи у нечему, застаните и размислите зашто је то вероватно тачно – и за шта све може бити добра супротна особина.

„Не може" наспрам „неће"

Пре него што загазимо дубоко тим путем, допустите да призовем још једну радикалну идеју. Можда су *разлике између полова више ствар мотивације, него способности* . У питању је разлика између „не може" и „неће".

Вратимо се на тренутак питању Лерија Самерса: зашто нема више жена професора физике на Харварду? Можда женама подједнако добро иду математика и физика, али оне то једноставно не воле? Најзад, већина мушкараца такође не воли математику! Међу мањином оних који воле математику вероватно је више мушкараца него жена. У истраживању J. Eccles поново је закључено да је мањак жена у математици и природним наукама више одраз мотивације, а не способности. А, истом том логиком, мислим да већина мушкараца може сасвим добро научити да мења пелене и усисава испод кревета, и ако мушкарци не раде те ствари, то је зато што то не желе или то не воле, а не зато што су конститутивно неспособни за то (иако се често праве да је тако).

Неколико нових радова испитивало је саму идеју о разликама у способностима међу родовима – чак и кад су откривене просечне разлике, показало се да су изузетно мале. Наспрам тога, када погледате шта мушкарци и жене хоће, шта воле, појављују се стварне разлике. Погледајте истраживање о полном нагону: мушкарци и жене имају отприлике једнаку „способност" у сексу, шта год то значило, али постоје велике разлике

у погледу мотивације – који род стално мисли о сексу, жели га чешће, жели више различитих партнера, више рескира због секса, више мастурбира, скаче на сваку прилику итд? Преглед објављених истраживања открива да готово свако мерење и свака студија показују *повишен сексуални нагон код мушкараца* . И званично: мушкарци су напаљенији од жена. Ово је разлика у мотивацији.

Слично, помињао сам разлику у плаћању, али могуће је да она мање ствар способности, него мотивације. Високе плате резултат су страховито великих сатница. Радилице су углавном мушкарци (има и жена, али не толико колико мушкараца). Једно истраживање је израчунало да је преко 80% људи који раде 50 сати недељно мушког рода.

То значи да ћемо, ако желимо да постигнемо идеал једнаких плата за мушкарце и жене, можда морати да изгласамо начело једнаког плаћања за мање рада. Лично, подржавам такво начело. Али видим да ће тешко проћи.

Креативност може бити други пример разлике међу родовима у мотивацији, уместо у способности. Подаци представљају привидан парадокс, јер тестови креативности углавном показују отприлике исте резултате код мушкараца и жена, а ипак су кроз историју неки мушкарци били изразито много креативнији од жена. Објашњење које се уклапа у овај образац јесте да мушкарци и жене имају исте креативне способности, али различиту мотивацију.

Лично се бавим музиком, и дуго ме је чудила следећа разлика: знамо преко класичне музичке сцене, да жене могу предивно, изванредно и умешно да свирају на инструментима – у суштини подједнако добро као мушкарци. Оне то могу, и многе то и чине. Али у џезу, где извођач мора бити креативан док свира, постоји запањујућа неравнотежа – *скоро ниједна жена не импровизује*. *Зашто* ? Способност за то постоји, али можда је мотивација мања. Оне не осећају да их то привлачи.

Претпостављам да је уобичајено објашњење за било коју сличну разлику да жене нису биле подстицане, или нису биле уважаване, или су биле обесхрабриване у креативности. Али не мислим да се убичајено објашњење добро уклапа у чињенице. У 19. веку у Америци, девојчице и жене из средње класе свирале су клавир знатно више него мушкарци. А ипак, све то свирање није успело довести ни до каквог креативног исхода. Није било великих композиторки, ни нових праваца у музици или њеном извођењу, нити ишта томе слично. Све те пијанисткиње забављале су своје породице и госте за

вечером, али изгледа нису биле мотивисане да створе било шта ново.

У међувремену, отприлике у исто доба, амерички црнци створили су блуз, а затим џез, и оба су променила начин на који свет доживљава музику. У сваком погледу, ти су црнци, углавном потекли од робова, били у далеко неповољнијем положају за тако нешто од белкиња из средње класе. Чак им је било знатно теже да се домогну музичких инструмената. И не заборавите, кажем да су креативне способности вероватно приближно једнаке. Али некако мушкарци су били склони да стварају нешто ново више него жене.

Један тест који може указати на смислену реалност јесте тржиште. Тешко је наћи икога ко зарађује на разликама у способностима родова. Али постоји обиље њих који се баве мотивисањем. Погледајте индустрију часописа – мушки часописи покривају другачије теме од женских часописа, јер мушкарци и жене воле, уживају и занимају се за различите ствари. Погледајте разлику у филмовима између мушких и женских кабловских канала. Погледајте разлике у рекламама за жене и за мушкарце.

То нас доводи до важног сегмента расправе. Указујем да се значајне разлике између мушкараца и жена могу наћи у мотивацији, пре него у способностима. Које су, дакле, те разлике? Хтео бих да нагласим две.

Најзапостављенија чињеница

Прва велика, темељна разлика везана је за оно што сматрам најзапостављенијом чињеницом о роду. Узмите у обзир следеће питање: колико посто наших предака су биле жене?

Није трик-питање, али одговор није ни 50%. Истина, отприлике половина људи који су икад живели биле су жене, али то није наше питање. Ми питамо о свим људима који су икад живели, а данас имају живе потомке. Или, другим речима, јесте, свако новорођенче има и мајку и оца, али неки од тих родитеља имају више деце.

Скорије истраживање од пре две године, одговорило је помоћу анализе ДНК на то питање. *Данашња људска популација потиче од два пута више жена него мушкараца* .

Сматрам да је ова разлика - чињеница о родовима која је убедљиво највише запостављана. Да би толика разлика могла да се постигне, потребно је да током целе историје људског рода, отприлике око 80% жена и свега 40% мушкараца успе да се размножи.

Тренутно је у нашој струци у току жива расправа о томе у којој се мери понашање може објашњавати теоријом еволуције. Али ако еволуција уопште ишта објашњава, она објашњава ствари које се односе на размножавање, јер размножавање је у срцу природне селекције. У основи, особине које су биле најделотворније у погледу размножавања биле би у средишту еволуционе психологије. Било би запањујуће ако ова, у огромној мери различита вероватноћа разможавања за мушкараце и жене, не би произвела неке разлике у личности.

За жене је, током историје (и праисторије), вероватноћа за репродукцију била савим добра. Касније ћемо обрадити таква питања, као на пример, зашто се толико ретко догађало да се скупи стотину жена, сагради брод и отисне се у истраживање непознатих предела, док су мушкарци прилично редовно радили такве ствари? Али ризиковати на такав начин било би глупо, из перспективе биолошког организма који настоји да се репродукује. Могу се удавити, страдати од дивљака, или добити неку болест. За жене, разборито је било пратити масу, бити фин, играти на сигурно. Добре су шансе да ће наићи мушкарци и понудити ти секс и моћи ћеш да имаш децу. Важно је само одабрати најбољу понуду. Ми потичемо од жена које су играле на сигурно.

За мушкарце, изгледи су били знатно другачији. Ако пратите масу и играте на сигурно, сва је вероватноћа да нећете имати деце. *Већина мушкараца који су икада живели нису оставили потомке који су данас живи. Њихове лозе су ћорсокаци*
. Зато је било нужно ризиковати, пробати нове ствари, бити креативан, истраживати друге могућности. Одједрити у непознато можда је ризично – можете се удавити, бити убијени, или шта већ – али ако останете код куће, ионако се нећете размножити. Ми углавном потичемо од врсте мушкараца који су се прихватили ризичних путовања и успели да се врате назад
богати
. У том случају они су коначно добијали добру шансу да проследе своје гене. Ми потичемо од мушкараца који су ризиковали (и имали среће).

Огромна разлика у репродуктивном успеху врло је вероватно допринела неким разликама у личности, јер су различите особине указивале на пут ка успеху. Жене су биле најуспешније минимизујући ризике, а успешни мушкарци били су они који су ризиковали. Амбиција и такмичарско стремљење били су, по свој прилици, важнији за мушки успех (мерен потомством) него за женски. Креативност је вероватно била потребнија као помоћ појединoм мушкарцу да се на неки начин истакне. Чак је и разлика у сексуалном нагону била значајна – за многе мушкарце било је мање шансе да се размножавају и они су зато морали бити спремни за сваку прилику за однос. Ако би мушкарац рекао: „не данас, данас ме боли глава”, можда би пропустио своју једину прилику.

Друга битна тачка – опасност да неће имати деце, само је једна страна мушког новчића. Свако дете има биолошку мајку и оца; па ако је било два пута мање очева него мајки међу нашим прецима, тада су неки од тих очева имали гомилу деце.

Погледајте на то овако. Већина жена има само неколико деце и једва да их нека има више од туцета – али многи очеви имали су више од неколико, а неки мушкарци заправо имају неколико туцади, чак и стотине деце.

У терминима биолошког такмичења у производњи потомства *мушкарци су, дакле, бројчано надмашили жене, и међу губитницима, и међу највећим победницима*
.

Субјективније речено – када идем наоколо трудећи се да гледам на мушкарце и жене као да их видим по први пут, тешко је отети се утиску (извините, момци!) да су жене једноставно допадљивије и умилније од мушкараца. (Ово, мислим, објашњава раније поменути „ЖСП ефекат“.) Мушкарци можда желе бити умилни и могу, па и успевају, да наведу жене да их воле (дакле, способност је ту), али мушкарци имају друге приоритете, друге мотивације. За жене, бити умилном био је кључ за привлачење најбољег партнера. За мушкарце, то је пре било надигравање гомиле других мушкараца, да би се уопште добила прилика за парење.

И опет трампа: можда је природа обликовала жене да настоје бити умилне, док су мушкарци обликовани да, најчешће неуспешно, стреме ка величини.

И вредело је, упркос оном „најчешће неуспешно“. Стручњаци процењују да је Џингис Кан имао више стотина стотина, а можда чак и више од хиљаду деце. За њега, велики ризици довели су до огромне исплате у деци. Оно што хоћу да кажем, јесте да ниједна жена, све да освоји двапут више териториција од Џингис Кана, не би могла имати хиљаду деце. Стремљење ка величини, у том смислу, жени није понудило никакву сличну биолошку исплату. За мушкарце та је могућност постојала, тако да крв Џингис Кана тече великим делом данашњег становништва. Према дефиницији, само неколицина људи може остварити величину, али за неколицину која то може, добици су стварни. И ми смо потекли од тих великих људи, знатно више него од других. Запамтите, већина осредњих мушкараца уопште за собом није оставила потомство.

Да ли су жене друштвеније?

Сада бих се окренуо другој великој мотивационој разлици. Ово ће бити засновано на расправама у часопису *Psychological Bulletin* од пре неких десет година, али тема је и данас још увек свежа и значајна. Она се тиче питања да ли су жене друштвеније од мушкараца.

Идеју да су жене друштвеније покренули су Крос (S. E. Cross) и Медсен (L. Madsen) у рукопису предатом том часопису. Рукопис ми је послат на рецензију и, иако се нисам слагао са закључком, сматрао сам да су добро представили своје разлоге и заговарао сам да се чланак објави. Они су обезбедили мноштво доказа. Рекли су ствари попут, погледајте, мушкарци су агресивнији од жена. Агресија може да наруши однос, јер, ако некога повредите, та особа можда неће хтети да буде са вама. Жене се суздржавају од агресије зато што желе однос, а мушкарцима није стало до односа и стога су спремни да буду агресивни. Зато разлика у агресивности показује да су жене друштвеније од мушкараца.

Али ја сам управо био објавио свој рани рад о „потреби да се припада”, где сам закључио да и мушкарци и жене имају ту потребу, па сам зато био забринут када сам чуо да мушкарцима није стало до друштвеног повезивања. Написао сам одговор где је стајало да постоји још један начин гледања на доказе Кроса и Медсена.

Срж мог становишра била је да *постоје два различита начина бивања друштвеним* . У

социјалној психологији склони смо да наглашавамо блиске, интимне односе, и могуће је да су се жене специјализовале за њих и боље су у њима од мушкараца. Али, друштвеност се може посматрати у смислу постојања већих мрежа површнијих односа, и у овима су, можда, мушкарци друштвенији него жене.

То је као у познатом питању: шта ти је важније – имати неколико блиских пријатељстава или имати мноштво људи који те познају? Већина људи одговара да је оно прво важније. Али широка мрежа површних односа такође може да буде важна. Не би требало аутоматски узети мушкарце за другоразредна људска бића, само зато што су се специјализовали у мање важној, мање задовољавајућој врсти односа. *И мушкарци су друштвени – само на другачији начин.*

Зато смо поново проучили доказе Кроса и Медсена. Узмимо у обзир агресију. Истина, жене су мање агресивне од мушкараца, о томе нема расправе. Али да ли је то заиста зато што жене не желе да угрозе близак однос? Показује се да су у блиским односима жене прилично агресивне. Ако ништа друго, жене ће, пре него мушкарци, прибећи домаћем насиљу према романтичном партнеру, у распону од шамара до напада смртоносним оружјем. Жене такође чешће од мушкараца злостављају децу, иако је то тешко распетљати, јер оне више времена проводе с децом. Како год, не може се рећи да жене избегавају насиље према интимним партнерима.

Уместо тога, разлика се налази у широј друштвеној сфери. Жене не ударају странце. Изгледи да ће жена, рецимо, отићи у тржни центар и напасти ножем другу жену готово су никакви, али код мушкараца има више ризика од нечег таквог. Разлика у агресији међу родовима углавном се налази ту, у широј мрежи односа. Јер, мушкарцима је више стало до те мреже.

Узмите сад у обзир помагање. Већина истраживања показује да мушкарци помажу више од жена. Крос и Медсен су се мучили са тим податком, да би се на крају просто вратили на отрцани клише да жене не помажу зато што нису тако васпитане, или нису усвојиле тај друштвени образац. Али ја мислим да је ту на делу исти образац као код агресије. Већина истраживања разматра испомагање међу странцима, у широј социјалној сфери, и зато опажа да мушкарци више помажу. Унутар породице су, пак, жене изузетно предусретљиве, ако ништа друго, бар више него мушкарци.

Агресија и помагање су на неки начин супротности, тако да је ковергирајући образац

прилично смислен. Жене и помажу и агресивније су у интимној сфери блиских односа, јер је то оно до чега им је стало. Наспрам тога, мушкарцима је (такође) стало до шире мреже површнијих односа, тако да су унутар ње изразито и предусретљиви и агресивни.

Исти закључак о двема сферама потврђује се и на мноштву других места. Проучавање деце на игралишту показало је да се девојчице упарују једна на једну и да се тако играју цео сат. Дечаци ће се или играти један на један с низом различитих партнера у игри, или ће се играти у већој групи. Девојчице желе однос један на један, а дечаке привлаче већ групе или мреже.

Када се две девојчице играју заједно и истраживачи уведу трећу, прве две се опиру њеном укључивању у игру. Али два ће дечака допустити трећем да им се придружи у игри. Моја поента јесте, да девојчице желе везу један на један, па им додавање треће особе квари провод, али дечацима га не квари.

Закључак гласи да су и мушкарци и жене друштвени, али на различите начине. *Жене се специјализују за уску сферу интимних односа. Мушкарци се специјализују за шире групе* . Ако направите списак активности које се врше у већим групама, добићете вероватно листу ствари које мушкарци раде, и у којима уживају, више него жене – тимски спортови, политика, велике корпорације, економске мреже и слично.

Трампљене особине

Још једном, разлике у личности вероватно прате основне мотивационе разлике у врстама друштвених односа које занимају мушкарце и жене.

Узмите у обзир уобичајени налаз да су жене емотивно експресивније од мушкараца. За један интиман однос корисна је добра комуникација. Она омогућује двема особама да једна другу разумеју, међусобно уважавају своја осећања итд. Што више двоје интимних партнера знају једно о другом, то се боље могу бринути једно о другом и међусобно подржавати. Али у великој групи, где имате супарнике, можда и непријатеље, ризично је показивати своја осећања. То важи и за економске трансакције. Кад преговарате о цени нечега, најбоље је унеколико суздржати своја осећања за себе. И тако су мушкарци и

суздржанији.

Још један пример је поштење. Истраживање Мејџорове (Brenda Major) и осталих током седамдесетих година користило је процедуре попут ових. Група испитаника би извршавала задатак, а експериментатор би на то рекао да је група зарадила одређену количину новца, и да је на једном члану да га подели како он, или она, жели. Особа би могла и задржати сав новац, али то се није често догађало. Жене би делиле новац једнако, са једнаком свотом за сваког. Мушкарци би га, насупрот томе, делили неједнако – дајући највећи део награде ономе ко је обавио највише посла.

Шта је боље? Ни једно, ни друго. И једнакост и правичност подједнако су ваљани облици поштења. Али, они показују оријентисање према различитим друштвеним сферама. Једнакост је боља за блиске односе, кад се људи брину једни о другима, ствари представљају реципрочно, а ресурсе и прилике деле једнако. Наспрам тога, правичност – дајући веће награде за већи допринос – јесте делотворнија у већим групама. Нисам засиста проверио, али опкладио бих се да, ако бисте прегледали попис 500 највећих и најуспешнијих компанија у Америци часописа *Богатство* (*Fortune 500*), не бисте нашли ни једну која сваком раднику исплаћује исту плату. Кориснији радници, који остварују већи допринос, углавном су и плаћени више. То је просто делотворнији систем у великим групама. *Мушки образац примерен је великим групама, док је женски примерен интимним паровима*.

Исто важи за разлику задружно-разменско (*communal-exchange difference*). Жене су више задружно оријентисане, а мушкарци више разменски. У психологији смо склони да задружност сматрамо за напреднији облик односа од размене. На пример, бићемо сумњичави према пару у коме, након десет година брака, још увек говоре: „Ја сам прошлог месеца платио струју, сад си ти на реду”. Али претпостављена надмоћ задружних односа примењива је, углавном, само на интимне односе. На нивоу великих друштвених система је обрнуто. Задружне (укључујући комунистичке) земље остају заостале и сиромашне, док су богате, развијене нације дошле тамо где су – средствима економске размене.

Такође се истиче да су мушкарци компетитивнији, а жене кооперативније. Још једном, кооперативност је далеко кориснија од компетитивности у блиским односима. Каква је корист од такмичења са својим супружником? Али у великим групама, пробијање до врха може бити пресудно. Мушка склоност ка хијерархијама доминације и амбициозном стремљењу да се попне на врх, такође осликавају оријентисаност према великој групи, а

не ненаклоњеност интимности. И запамтите, већина мушкараца није се размножила, и ми смо углавном потомци оних мушкараца који су се заиста изборили за свој положај на врху. Што не важи за жене.

Још једна ствар. Крос и Медсен су обрадили многа истраживања која указују да мушкарци стичу мишљење о самим себи на основу својих необичних особина, које их одвајају од других, док се у женском самоопажању појављују ствари које их повезују с другима. Крос и Медсен су мислили да је то тако зато што мушкарци желе да буду посебни у односу на друге. У ствари, различитост јесте витална стратегија за припадање некој великој групи. Ако сте једини припадник групе који зна да убије антилопу, или нађе воду, или разговара са боговима, или изведе слободни ударац, тада група не може себи да приушти да вас се ослободи.

Сасвим је другачије у односима један на један. Женин супруг, као и њено дете, волеће је чак и ако не свира тромбон. Стварање јединственог умећа стога није суштинско за њу. Али свирање тромбона јесте начин да се приступи неким групама, поготово групама плех музике. То је још један од разлога због којих мушкарци иду у крајности више од жена. Велике групе негују потребу да се у себи развије нешто различито и посебно.

Предности културних система

Окренимо се сада култури. Култура је релативно нова у еволуцији. Она наставља линију еволуције која је животиње учинила друштвеним. Културу схватам као врсту система који некој људској групи омогућава да успешно заједно ради, користећи информације. Култура је нов и напреднији начин бивања друштвеним.

Феминизам нас је научио да културу гледамо као мушкараце против жена. Уместо тога, ја мислим да докази указују на то да се култура појавила углавном из заједничког рада мушкараца и жена, али рада против других група мушкараца и жена. Често су најнапетија и најпродуктивнија такмичења била између двају група мушкараца, иако су обе групе зависиле од подршке жена.

Култура омогућује групи да буде више од суме својих делова (својих чланова). *На културу се може гледати као на биолошку стратегију*

. Двадесет људи који раде заједно, унутар културног система, делећи информације и рашчлањујући задатке итд, боље ће живети – боље опстајати и размножавати се – него кад би тих истих двадесет људи живело у истој шуми, али све радило појединачно.

Култура, дакле, доноси неке добробити од постојања система. Назовимо то „системски добитак", што значи да група боље ради захваљујући систему. Замислите два фудбалска тима. Обе групе играча знају правила и имају исте индивидуалне вештине. Једна група има само то, и они излазе на терен да би одиграли као појединци који настоје да дају све од себе. Друга група ради као тим, међусобно се надопуњујући и играјући систематично. Систем ће их вероватно оспособити да се боље покажу од групе која игра као одвојени појединци. То је „системски добитак".

Даље, витална чињеница је да се опсег „системског добитка" повећава са величином система. То је у суштини оно што се данас догађа у свету са глобализацијом светске економије. Већи системи доносе више користи, тако да, док се ширимо и стапамо више јединица у веће системе, расте и свеукупна добит.

Све ово указује на једну кључну ствар. Култура зависи од системског добитка, што омогућују већи системи. Зато ће бити више користи од културе код великих група, него код малих. Близак однос један на један може остварити мало тога у погледу поделе рада и размене информација, али група од двадесет чланова може учинити знатно више.

Последично, култура се углавном јављала у облицима друштвених односа који су више одговарали мушкарцима . Женама одговарају блиски, интимни односи. Они су, ако ништа друго, важнији за опстанак врсте. То је и разлог зашто су жене прве еволуирале. Потребни су нам ти блиски односи да бисмо преживели. Шире мреже површнијих односа нису толико неопходне за опстанак – али су добре за нешто друго, наиме, за развој већих друштвених система и, најзад, културе.

Мушкарци и култура

Ово нам даје нову основу за разумевање политике рода и неједнакости међу половима.

Опште прихваћено гледиште јесте да су некада, у раном људском друштву, мушкарци и жене били скоро једнаки. Мушкарци и жене припадали су одвојеним круговима и радили су различите ствари, али и једни и други били су поштовани. Жене су често биле скупљачице, а мушкарци ловци. Укупан допринос исхрани групе био је отприлике једнак, иако је било комплементарних разлика. На пример, храна скупљачица била је поуздано ту већину дана, док би ловци с времена на време доносили кући обиље хране, али ништа других дана.

Неједнакост међу родовима се, како се чини, повећала с развојем ране цивилизације, укључујући пољопривреду. Зашто? Феминистичко објашњење је било да су се мушкарци уротили међусобно да би створили патријархат. То је суштински једна теорија завере, и мало је, ако их уопште има, доказа који је потврђују. Неки тврде да су мушкарци те доказе избрисали из историјских књига како би сачували своју новостечену моћ. Ипак, мањак доказа требало би да буде забрињавајући, нарочито пошто би било неопходно да се иста врста завере догађа изнова и изнова, у једној групи за другом, широм света.

Допустите ми да понудим другачије објашњење. Није да су мушкарци гурнули жене надоле. Пре ће бити да је, просто, женска сфера остала отприлике тамо где је и била, док је мушка сфера, са својим великим и површним друштвеним мрежама, полако профитирала од напретка културе. Акумулишући знање и унапређујући добитке од поделе рада, мушка сфера је поступно напредовала.

Религија, књижевност, уметност, наука, технологија, војна дејства, трговина и економска тржишта, политичко организовање, медицина – све је то углавном произашло из мушке сфере. Женска сфера није стварала такве ствари, иако се бавила другим, значајним стварима, попут старања о следећем нараштају, како би врста наставила да постоји.

Зашто? То нема никакве везе са тим да мушкарци имају веће способности, нити надареност, нити било шта слично. То махом произилази из различитих врста друштвених односа. Женска сфера састојала се од жена и зато се организовала на темељу блиских, интимних односа подршке један на један, којима су жене наклоњеније. У питању су животни, задовољавајући односи који суштински доприносе здрављу и опстанку. Истовремено, *мушкарци су били наклоњенији ширим мрежама плиткијих односа. Они су мање задовољавајући и благородни за развој итд, али стварају плодније основе за појављивање културе.*

Приметите да су све ствари које сам набројао – књижевност, уметност, наука итд. – необавезне. Жене су радиле оно што је било суштинско за опстанак врсте. Без интимне неге и одгоја, деца не би преживела и група би одумрла. Жене су доприносиле нужностима живота. Мушки доприноси били су необавезнији, можда чак луксуз. Али култура је снажан покретач побољшавања живота. Сменом генерација, култура може створити велике количине богатства, знања и моћи. Култура је то и учинила – али углавном у мушкој сфери.

Зато разлог *искрсавања неједнакости међу родовима* можда нема много везе са мушкарцима који су гурнули жене надоле у некој сумњивој патријархалној завери. Она је пре *проистекла из чињенице да су богатство, моћ и знање били створени у мушкој сфери*. То је оно што је мушку сферу погурало унапред. Не угњетавање.

Рађање је сликовит пример. Што би могло бити женственије од рађања детета? Током највећег дела историје и праисторије, рађање деце било је средиште женске сфере, и мушкарци су били сасвим искључени. Мушкарци су ретко, ако су уопште, присуствовали порођајима, а знање о рађању није се никада делило са њима. Али не тако давно, мушкарцима је најзад допуштено да се укључе, и они су могли за измисле начине да рађање детета учине безбеднијим и за мајку, и за дете. Помислите само: суштински најженственија активност, и опет су мушкарци били способни да је унапреде на начине које жене нису открилe хиљадама и хиљадама година.

Хајде да не одемо предалеко. Жене су, најзад, током тих векова прилично добро излазиле на крај са рађањем. Врста је опстала и то је најважније. Жене су успеле да обаве суштински посао. Оно што су мушкарци додали било је, са становишта групе, или бар врсте, необавезно, додатак – неке су мајке и деца преживели, док би иначе умрли. Како год, ова побољшања показују да нешто вредно може потећи из мушког начина друштвености. Велике мреже могу сакупљати и акумулирати информације боље од малих, тако да су у релативно кратком времену мушкарци успели да открију побољшања која жене нису могле наћи. Још једном, није реч о томе да су мушкарци паметнији, или способнији. Само је реч о томе да су жене преносиле своје знање индивидуално, с мајке на ћерку, или са једне бабице на другу, што се није могло акумулирати на дуге стазе, нити напредовати онолико делотворно као у већим групама површнијих односа којима су мушкарци склонији.

За шта су мушкарци добри?

Сада се можемо вратити питању за шта су мушкарци добри, из перспективе културног система. Контекст је такав да се ти системи такмиче против других система, група против групе. Системи група које су на најефектнији начин искористиле своје мушкарце и жене, на најбољи ће начин омогућити својим групама да надмаше своје супарнике и непријатеље.

Хто бих нагласити три главна одговора на питање како култура искоришћава мушкарце.

Прво, *култура се ослања на мушкарце да створе крупне друштвене структуре* из којих се она састоји. Наше је друштво утемељено на институцијама као што су универзитети, владе, корпорације. Већину њих основали су и изградили мушкарци. А ипак, то је вероватно мање повезано са тлачењем жена, или чим већ, а више са тим да су мушкарци били мотивисани да образују широке мреже површних односа. Мушкарци су знатно више од жена заинтересовани за образовање великих група и рад унутар њих, те уздизање до врха.

Ово је, чини се, и данас истина. Више скоријих чланака скренуло је пажњу на чињеницу да жене данас покрећу више малих предузећа него мушкарци. Медији ово углавном покривају као позитиван знак у вези са женама, што је и тачно. Али жене преовлађују само ако бројите сва предузећа. Ако критеријум ограничите на предузећа која запошљавају више од једне особе, или на она која зарађују довољно новца да се од њега може живети, тада мушкарци стварају више. Бојим се да, што је већа група коју посматрате, утолико је она вероватније мушка творевина.

Данас свакако било ко, било ког рода, може покренути посао и, у најмању руку, постоје неки фондови и повластице које помажу женама да то учине. Нема скривених препрека, нити блокада – то показује чињеница да жене покрећу више предузећа од мушкараца. Али жене се задовољавају малим руковођењем, на пример, малим послом из спаваће собе, се непуним радним временом, зарађујући нешто додатног новца за породицу. Оне као да нису склоне да ова развијају у џиновске корпорације. Постоје, наравно, неки изузеци, али разлика у просеку је велика.

Зато се и мушкарци и жене ослањају на мушкарце у стварању огромних друштвених структура, које нуде могућности и једнима и другима. А јасно је да се и мушкарци и жене могу прилично добро показати у тим организацијама. Али култура се и даље углавном ослања на мушкарце да их изграде.

Потрошни мушкарац

Друга ствар која мушкарце чини кориснима за културу јесте оно што зовем мушка потрошност. Тако се враћам ономе што сам рекао на почетку, да су културе склоне да користе мушкарце за високоризичне, високо исплативе подухвате, од којих ће значајан део имати лош исход, од узалуд потрошеног времена, па све до погибије.

Сваки мушкарац који чита новине наићи ће на израз „чак и жене и деца" неколико пута месечно, обично у вези са убиствима. Дословно значење те фразе јесте да су животи мушкараца мање вредни од живота осталих људи. Идеја је обично следећа – „страшно је када људи гину, али још је страшније ако су убијени жене и деца". Мислим и да већина мушкараца зна да се од њих, у случају опасности, ако су присутне жене и деца, очекује да без расправе и жалби положе свој живот тако да остали могу да преживе. *На Титанику, најбогатији мушкарци имали су нижу стопу преживљавања (34%) од најсиромашнијих жена (46%)*
– иако се на филму не стиче такав утисак. Ово је само по себи врло симболично. Имамо моћне, богате и успешне мушкарце, који покрећу и дрмају, оне чијем је фаворизовању, наводно, прилагођена сва култура – а онда, у трену, њихови животи вреде мање од живота жена скоро без икаквог новца, моћи или статуса. Тај премали број места у чамцима за спашавање отишао је женама које нису чак биле ни даме, а не патријарсима.

Већина култура имала је исти однос. Зашто? Постоје прагматични разлози. Када се културна група такмичи против других група, уопште, шансе су да ће већа група победити на дуге стазе. Зато је већина култура подстицала раст становништва. А он зависи од жена. *Да би се максимализовала репродукција, култури су потребне све материце које може добити, док свега неколико пениса може да обави посао.*
Обично постоји сувишак пениса. Ако група изгуби половину својих мушкараца, следеће покољење може опет постићи пуну величину. Али, ако изгуби половину жена, величина следећег покољења биће озбиљно срезана. Зато већина култура држи своје жене што даље од сваке невоље, док користи мушкарце за ризичне послове.

Ти ризични послови шире се преко бојишта. Многа облици подухвата захтевају трајање живота. Географска истраживања, на пример: култура може послати више туцади дружина – неке ће се изгубити или погинути, док ће остале довести са собом блага и прилике. Научно истраживање је на неки начин слично: може постојати туце могућих теорија о неком проблему, а да је само једна тачна, тако да ће људи који испитују девет погрешних теорија завршити са протраћеним временом и упропашћеним каријерама, наспрам оног срећника који добије Нобелову награду. А ту су, наравно, и опасни послови. Кад су избили скандали о опасностима рударске индустрије у Великој Британији, парламент је изгласао законе о рударству који су забрањивали деци млађој од 10 година, као и женама свих узраста да силазе у окна. Жене и деца били су превише драгоцени да би се излагали смрти у рудницима – стога, само мушкарци. Како сам већ рекао, јаз међу родовима на опасним пословима постоји и данас, при чему мушкарци представљају огромну већину погинулих на послу.

Друга основа мушке потрошности уграђена је у њихов различит начин друштвености. Потрошност долази са великим групама које ствара мушка друштвеност. У интимним односима један на један, ниједна особа се, заправо, не може заменити. Можете се преудати ако вам супружник умре, али то, у ствари, није исти брак, нити исти однос. И наравно, нико детету не може заменити мајку или оца.

Насупрот томе, велике групе могу заменити готово свакога, а то и чине. Узмите било коју велику организацију – Фордову аутомобилску индустрију, америчку војску, или „Пакерсе“ из Гринбеја – и видећете да иду даље упркос томе што су измениле све особе у себи. Штавише, сваки члан ових група зна да може бити замењен и да ће једнога дана вероватно и бити.

Стога, *мушкарци стварају онакве друштвене мреже у којима су појединци замењиви и потрошни* . Жене су наклоњене односима у којима је свака особа драгоцена и не може се истински заменити.

Стицање мушкости

Фраза „ *буди мушко* ” није више толико уобичајена колико је некад била, али још увек постоји некакав појам да се мушкост мора стећи. Свака одрасла жена јесте жена и има право на поштовање као таква, али многе се културе суздржавају од поштовања мушкараца, све док се ови не докажу. То је, наравно, изванредно корисно за саму

културу, јер она може поставити услове под којима мушкарци могу заслужити поштовање као мушкарци, и на тај начин их мотивисати да раде ствари које култура сматра продуктивним.

Нека социолошка истраживања о мушкој улози истакла су да *бити мушкарац значи да мораш да производиш више него што трошиш*
. Другим речима, од мушкараца се очекује, прво, да сами себе опскрбе: ако вас неко други опскрбљује, ви сте мање од мушкарца. Друго, мушкарац би требало да створи неко додатно богатство или вишак вредности, тако да може опскбити и друге, поред себе. То могу бити његова жена и деца, или други који зависе од њега, његови подређени, или можда бар да плаћа држави порез, који даље користи њој. Јер, ниси мушкарац ако не производиш на том нивоу.

Још једном, не кажем да је мушкарцима теже него женама. Постоји низ проблема и непогодности које култура доноси женама. Хоћу да кажем само да културе сматрају мушкарце корисним на ове, врло специфичне начине. Захтевати од мушкарца да заслужи поштовање тиме што ће створити богатство и вредност која може издржавати њега и друге, један је од њих. Жене се не суочавају с тим конкретним изазовом или захтевом.

Овакви захтеви такође доприносе различитим обрасцима мушког понашања. Амбиција, такмичење и тежња за величином такође се могу повезати са овом потребом да се избори за поштовање. Строго мушке групе често се сусрећу са ниподаштавањем и другим праксама које подсећају сваког да на располагању *нема* довољно поштовања за све, јер свест о томе подстиче сваког мушкарца да се више потруди како би зарадио поштовање. Ово је, узгред, био главни разлог трвења, када су се жене појавиле на радном месту, а организације морале окренути према начелима да свако има право на поштовање. Мушкарци их изворно нису саградили тако да поштују свакога.

Једна од темељних, широко прихваћених разлика међу родовима јесте деловање наспрам заједништва. Мушко деловање може бити делом само прилагођеност на ову врсту друштвеног живота, утемељеног на већим групама, у којима људи нису нужно вредни и у којима се треба борити за поштовање. Како би се успело у мушкој друштвеној сфери већих група, потребно је имати делатно, делатничко собство, да би се могли изборити за своје место, које вам није унапред дато и где ће само неколицина бити успешна. *Чак је и мушки его* , с његовом потребом за самодоказивањем и такмичењем са другима, наизглед, по свој прилици *обликован тако да се носи са системима у којима влада несташица поштовања*

и где морате напорно радити да га добијете – или ћете бити изложени понижењу.

Је ли то све?

Овим нисам исцрпио све начине на које култура експлоатише мушкарце. Свакако их има још. Мушки полни нагон може се подјармити да мотивише читав низ поступака и да се упосли на својеврсној економској пијаци, где мушкарци пружају женама друге потрепштине (љубав, новац, везивање) у замену за секс.

Културе се такође појединачним мушкарцима користе у симболичке сврхе више него женама. То може бити на позитиван начин, као код чињенице да култура даје подробно разрађене сахране и друге облике незаборава мушкарцима који су, наизглед, отеловљивали њене омиљене вредности. Али то може бити и негативно, као кад култура мушкарцу уништи каријеру, јавно га осрамоти, или га чак смакне због једног чина огрешења о неку од њених вредности. Од Мартина Лутера Кинга до Доналда Ајмуса, наша култура искоришћава мушкарце као симболе за изражавање њених вредности. (Обратите пажњу да ниједном од њих двојице због тога није било боље.)

Закључак

Да сажмем своје главне тврдње: неколицина срећних мушкараца су на врху друштва и уживају највеће награде културе. Другима, мање срећнима, цео живот бива сажвакан том културом. Култура искоришћава и мушкарце и жене, али већина култура их искоришћава на унеколико другачије начине. Већина култура види појединачног мушкарца као потрошнијег од појединачне жене, а та је разлика вероватно утемељена у природи, у чијем су репродуктивном такмичењу неки мушкарци велики губитници, а неки други највећи добитници. Зато она користи мушкарце за многе ризичне послове које треба обавити.

Мушкарци иду у крајности више од жена, и то добро пристаје култури која их користи да испроба мноштво различитих ствари, награђујући победнике и мрвећи губитнике.

Култура није питање рата мушкараца против жена. Опште узев, културни напредак потекао је од група мушкараца који су радили са другим мушкарцима, и против њих. Док су се жене усредсређивале на блиске односе, који су омогућили врсти да опстане, мушкарци су стварали веће мреже површних односа, мање нужне за опстанак, али које су, на крају, омогућиле процват културе. Постепено стварање богатства, знања и моћи у мушкој сфери било је извор неједнакости међу родовима. Мушкарци су створили велике друштвене структуре из којих се друштво састоји, и мушкарци су и даље углавном одговорни за њих, иако видимо да се и жене могу показати савршено унутар ових великих система.

Оно што се, како се чини, културама највише исплатило јесте да разигра мушкарце једне против других у такмичењу за поштовање и друге награде које се, на крају, врло неједнако расподељују. Мушкарци се морају доказати, производећи ствари које друштво вреднује. Они морају надмашити супарнике и непријатеље у културним такмичењима, што је вероватно разлог зашто нису тако умилни као жене.

Суштина тога како култура искоришћава мушкарце зависи од темељне друштвене несигурности. Та је несигурност социјална, егзистенцијална и биолошка. У улогу мушкарца уграђена је опасност да неће бити довољно добар да буде прихваћен и поштован, па чак и опасност да неће бити довољно добар да створи потомство.

Темељна друштвена несигурност мушкости стресна је за мушкарце, и зато не чуди да толики мушкарци пукну, направе злочиначка, или јуначка дела, или умиру млађи од жена. Али та несигурност је корисна и продуктивна за културу, за систем.

Не кажем да је то исправно, поштено нити правилно. Али упалило је. Успешне културе користиле су се том формулом, и то је један од разлога што су успеле оне, уместо њихових супарница.

Рој Ф. Баумајстер (Roy F. Baumeister) је истакнути професор психологије и начелник Одељења за социјалну психологију Државног универзитета у Флориди. Овај текст представља транскрипт говора одржаног на састанку Америчког удружења психолога у Сан Франциску, 24. августа 2007.